The Rights Forum

Onze brief aan de Tweede Kamer der Staten Generaal

Amsterdam, 23 april 2024

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Met het oog op uw debat over antisemitisme op donderdag 25 april a.s. vragen wij uw aandacht voor het volgende.

Een jaar geleden, in april 2023, bood The Rights Forum uw commissie Justitie en Veiligheid een uitvoerig commentaar [1] aan op de initiatiefnota *De aanpak van antisemitisme – de volgende stap* van de Kamerleden Ulysse Ellian (VVD) en Gert-Jan Segers (ChristenUnie), die als auteur is opgevolgd door zijn partijgenote Mirjam Bikker. Het commentaar was opgesteld door de Joodse medewerkers van The Rights Forum.

Wij drongen daarin aan op intrekking van de valse beschuldigingen van antisemitisme die op twee plaatsen in de nota tegen ons werden geuit, zoals we dat eerder hadden gedaan in een onbeantwoord gebleven brief aan de heren Ellian en Segers. [2] Daarnaast leverden we doorwrochte inhoudelijke kritiek op de nota en deden we aanbevelingen voor een effectiever antisemitismebeleid. Wij pleitten onder meer voor professioneel onderzoek naar antisemitisme en voor medezeggenschap van Joodse Nederlanders bij het beleid.

Inmiddels een jaar verder hebben we nog altijd geen reactie van de auteurs of de commissie ontvangen. Terwijl in de nota wordt gepleit voor 'een breder en blijvend gesprek in politiek en samenleving over antisemitisme en de noodzaak van bestrijding', heeft het er alle schijn van dat een concrete bijdrage daaraan niet op prijs wordt gesteld en ons commentaar terzijde is geschoven.

Uit antwoorden van de auteurs op vragen van de fractie van GroenLinks/PvdA maken wij intussen op dat zij de gelegenheid om hun valse beschuldigingen tegen ons terug te nemen niet hebben aangegrepen. Integendeel, zij gaan nog een stap verder, zoals wij maandag jl. in een publicatie toelichtten. [3]

De auteurs diskwalificeren zichzelf daarmee als oprechte bestrijders van antisemitisme en ondergraven hun geloofwaardigheid als integere Kamerleden. Wij zijn van mening dat het met valse beschuldigingen van antisemitisme zwartmaken en intimideren van een maatschappelijke organisatie, waarbinnen nota bene in alle geledingen Joden actief zijn, niet zonder consequenties mag blijven.

Wij pleiten er in algemene zin voor dat valse beschuldigingen van antisemitisme net zo streng worden aangepakt als antisemitische uitspraken. Ons inziens ligt hier een belangrijke taak voor de Tweede Kamer en de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding.

Wij doen een beroep op u om bovenstaande punten in het debat van 25 april aan de orde te stellen, en op uw commissie Justitie en Veiligheid om alsnog terdege notitie te nemen van ons commentaar en onze aanbevelingen. We ontvangen daarop graag een gedegen inhoudelijke reactie en houden ons aanbevolen onze standpunten voor de commissie toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
namens de Joodse medewerkers van The Rights Forum,

Martijn de Rooi

Verwijzingen:
[1] https://rightsforum.org/wp-content/uploads/2023/04/Commentaar-The-Rights-Forum-op-initiatiefnota-Segers-en-Ellian.pdf
[2] https://rightsforum.org/the-rights-forum-eist-intrekking-van-valse-antisemitisme-beschuldiging-door-vvd-en-cu/
[3] https://rightsforum.org/kamerleden-ellian-en-bikker-blijven-the-rights-forum-valselijk-van-antisemitisme-beschuldigen/

Deel dit artikel

Commentaar

naar aanleiding van de initiatiefnota
De aanpak van antisemitisme – de volgende stap
van de Tweede Kamerleden Ellian en Segers

The Rights Forum, april 2023

Inhoud

Aanbevelingen 2

1. Geen basis voor beleid 3
2. Joodse gemeenschap niet geraadpleegd 5
3. De definiëring van antisemitisme 6
4. (Extreem)links antisemitisme 10
5. Valse beschuldiging tegen The Rights Forum 11
6. Zionisme, antizionisme en antisemitisme 14
7. De kwestie-Palestina 16
8. Koesteren van het Joodse leven 18

Aanbevelingen

Stel wetenschappelijk onderzoek in

De initiatiefnota geeft geen duidelijk beeld van het antisemitisme in Nederland en biedt een onvoldoende basis voor een effectieve bestrijding daarvan. Data waarnaar wordt verwezen maken een willekeurige indruk en hebben in veel gevallen hooguit indicatieve waarde. In hoofdstuk 1 pleiten wij ervoor het onderzoek naar antisemitisme een structurele wetenschappelijke basis te geven. In hoofdstuk 3 waarschuwen we tegen het gebruik van onbetrouwbaar, politiek gekleurd onderzoek zoals een recente enquête van de *EU Agency for Fundamental Rights* (FRA).

Biedt Joodse Nederlanders medezeggenschap

Een belangrijk knelpunt bij de totstandkoming van beleid, en een pijnpunt voor de Joodse gemeenschap, is dat Joodse Nederlanders geen mogelijkheid wordt geboden hun ervaringen met antisemitisme en hun opvattingen over de bestrijding daarvan kenbaar te maken. Het Haagse antisemitismedebat gaat óver Joden, maar wordt onvoldoende gevoerd mét Joden. Wij zijn van mening dat Den Haag de Joodse Nederlanders dient te raadplegen en pleiten in de hoofdstukken 2 en 3 voor verandering.

Wees zorgvuldig

In alle hoofdstukken wijzen we op onzorgvuldigheden in de nota. We benadrukken met klem dat een effectieve bestrijding van antisemitisme begint met zorgvuldigheid. Het is essentieel dat politici bronnen met de noodzakelijke omzichtigheid behandelen, begrippen nauwkeurig omschrijven, zich verre houden van feitenvrije beweringen, het debat zuiver en genuanceerd voeren en elkaar waar nodig corrigeren. Hun maatschappelijke verantwoordelijkheid weegt op dit thema om bekende redenen zwaar.

Wees volledig

De nota vertoont enkele opmerkelijke hiaten. In hoofdstuk 3 pleiten we voor aandacht voor de zogenoemde ‘politisering van antisemitisme’, een destructief fenomeen dat, zoals ook in andere hoofdstukken blijkt, een effectieve bestrijding van antisemitisme in de weg staat. In hoofdstuk 6 wijzen we op het belang van een gedegen analyse van de relatie tussen zionisme, antizionisme en antisemitisme, een belangrijk thema dat slechts terloops en eenzijdig aandacht krijgt. In hoofdstuk 7 bepleiten we eenzelfde analyse voor de relatie tussen de kwestie-Palestina en antisemitisme, die in de nota evenmin uit de verf komt. We adviseren in het antisemitismebeleid sterker dan voorheen het accent te leggen op het cruciale verschil tussen Israël en ‘de Joden’, en pleiten voor herziening van het onrechtvaardige Nederlandse Israël/Palestina-beleid, dat voeding geeft aan een giftig klimaat waarin antisemitisme gedijt.

Beëindig het gebruik van de IHRA-werkdefinitie van antisemitisme

In hoofdstuk 3 betogen we dat het gebruik van de IHRA-werkdefinitie van antisemitisme dient te worden beëindigd en de opmars ervan in het EU-beleid dient te worden terug-gedraaid. We laten zien dat de definitie een destructief politiek instrument is waarmee de bestrijding van antisemitisme en de Joodse gemeenschap schade wordt berokkend. Inmiddels is door Joodse organisaties en deskundigen een aantal alternatieven geformuleerd. Wij bevelen ten sterkste aan hun inzichten als uitgangspunt te nemen voor een breed debat over een functionele omschrijving van het begrip antisemitisme, een debat waarbij ook en vooral de Joodse Nederlanders dienen te worden betrokken.

Herroep de valse beschuldiging tegen The Rights Forum

In hoofdstuk 5 weerleggen we de valse beschuldiging van antisemitisme die in de nota tegen The Rights Forum wordt geuit. Wij beschouwen de beschuldiging als intimiderend, lasterlijk en schadelijk voor zowel de democratische rechtsstaat als de bestrijding van antisemitisme, en dringen aan op verwijdering uit de nota.

1. Geen basis voor beleid

Een fundamentele tekortkoming van de nota[1] is dat ze geen duidelijk beeld geeft van het antisemitisme in Nederland, laat staan van de ontwikkeling van het fenomeen in relatie tot andere vormen van racisme, een absolute voorwaarde om het antisemitisme te kunnen begrijpen en effectief te kunnen bestrijden. De auteurs verwijzen weliswaar hier en daar naar artikelen en cijfers uit diverse landen, maar die verwijzingen maken een willekeurige indruk en leiden niet tot een samenhangend, betrouwbaar beeld dat als fundament voor beleid zou kunnen dienen.

Van de meeste aangehaalde cijfers is bovendien onduidelijk wat ze voorstellen. Registraties als die van het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) en de *Service de Protection de la Communauté Juive* hebben in het gunstigste geval indicatieve waarde. Ze zijn geen graadmeter voor antisemitisme en zouden niet als zodanig moeten worden gebruikt.

Ook zou vanzelfsprekend moeten zijn dat belangrijke nuances die in de registraties zelf zijn opgenomen worden vermeld. Waar de auteurs bijvoorbeeld schrijven dat 31 procent van de discriminatiezaken bij het Openbaar Ministerie in 2021 gerelateerd was aan antisemitisme (p.3), is de toevoeging van het OM dat dit percentage over vijf jaar bezien 'een wisselend beeld' vertoont relevant.

De aan de huidige nota voorafgaande initiatiefnota *Een effectievere aanpak van antisemitisme* van Gert-Jan Segers en Dilan Yesilgöz (2019)[2] vertoonde hetzelfde fundamentele manco. De auteurs baseerden hun schets van het antisemitisme goeddeels op registraties en andere problematische bronnen, zoals niet-representatieve onderzoeken naar antisemitisme van *EénVandaag* en de *EU Agency for Fundamental Rights* (FRA). In de nota werden daaraan onverantwoorde conclusies verbonden.

Het valt te betreuren dat politici ook in het publieke debat met deze bronnen schermen. Daarbij wordt regelmatig de alarmerende toon niet geschuwd en worden cijfers, al dan niet moedwillig, opgeblazen. Een voorbeeld leverde toenmalig Kamerlid Joël Voordewind, door op basis van het FRA-onderzoek in een radio-uitzending[3] te stellen dat '70 procent van de joodse gemeenschap niet meer publiekelijk op straat durft met een Joods symbool'. In werkelijkheid ging het om 1 procent.[4] Van zulk onverantwoord gebruik van bronnen gaat, zeker voor de Joodse gemeenschap, een angstaanjagend effect uit.

Ernstig is dat dergelijke ongefundeerde beweringen ook hun weg vinden in belangrijke beleidsstukken, zoals in het *Werkplan Antisemitismebestrijding 2022-2025* van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB)[5]. Daarin staat op pagina 9: '71% van de Joodse Nederlanders geeft aan vanuit veiligheidsoverwegingen op zijn minst soms te vermijden om hun Joodse identiteit publiekelijk kenbaar te maken.'

De bestrijding van antisemitisme begint met zorgvuldigheid. Dat betekent voor politici en andere betrokkenen dat zij bronnen met de noodzakelijke omzichtigheid behandelen, het debat zuiver en genuanceerd voeren en elkaar waar nodig corrigeren. Hun maatschappelijke voorbeeldfunctie weegt op dit thema om bekende redenen zwaar. Hun woorden vinden bovendien gretig aftrek bij een op dit punt alerte pers, die de uitspraken echter slechts bij hoge uitzondering inhoudelijk controleert – de genoemde radio-uitzending is er een voorbeeld van.

---

[1] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2022Z24971&did=2022D53717
[2] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2019Z05033&did=2019D10474
[3] https://www.vpro.nl/programmas/bureau-buitenland/speel~RBX_VPRO_11559375~bureau-buitenland~.html
[4] https://rightsforum.org/het-antisemitismespook-van-joel-voordewind/
[5] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/10/06/tk-bijlage-ncab-werkplan-definitieve-versie-ter-verzending-aan-tweede-kamer

Het antisemitisme kan alleen doeltreffend worden bestreden als bekend is waarover het gaat. Het verdient daarom aanbeveling het onderzoek naar antisemitisme een structurele wetenschappelijke basis te geven en de inventarisatie en analyse van gegevens onder te brengen bij een onafhankelijke instelling met de benodigde expertise. Idealiter doet die instelling jaarlijks of tweejaarlijks verslag van de stand van zaken rond antisemitisme, afgezet tegen de ontwikkeling van andere vormen van racisme. Daarmee zou de Kamer over een solide basis voor beleid beschikken, en de samenleving over een gezonde basis voor debat.

2. Joodse gemeenschap niet geraadpleegd

Een hardnekkig struikelblok bij de totstandkoming van beleid, en een principieel pijnpunt voor de Joodse gemeenschap, is dat die gemeenschap als zodanig niet wordt gehoord. Zij moet vanaf de zijlijn toezien hoe het antisemitismebeleid wordt vormgegeven en erop vertrouwen dat politici haar belangen behartigen. Het is de grote paradox van het antisemitismebeleid: enerzijds wordt benadrukt dat Joden ertoe doen, anderzijds worden hun ervaringen en opvattingen goeddeels genegeerd.

Om onduidelijke redenen onderneemt politiek Den Haag geen pogingen de Joodse Nederlanders te raadplegen. Iedere vorm van inspraak of medezeggenschap ontbreekt. Ellian en Segers zeggen te willen bijdragen aan 'een breder en blijvend gesprek in politiek en samenleving over antisemitisme en de noodzaak van bestrijding', maar de belangrijkste gesprekspartners staan in Den Haag al jaren voor een dichte deur. Het debat gaat óver Joden, maar wordt onvoldoende gevoerd mét Joden.

Ellian en Segers schrijven (p.2) dat zij contact hebben gehad met enkele Joodse instellingen en instanties, en gesprekken hebben gevoerd 'met verschillende generaties Joden'. Wie dat zijn, waarom juist zij zijn geselecteerd en of hun ervaringen en opvattingen representatief zijn voor de Joodse gemeenschap blijft in het midden. Te makkelijk wordt er nog altijd vanuit gegaan dat een handvol gesprekken volstaat om een beeld te krijgen van een in alle opzichten heterogene gemeenschap van 45-50 duizend mensen.

Te makkelijk en langdurig ook zijn lobby- en belangenorganisaties als het CIDI en Centraal Joods Overleg (CJO) voor spreekbuizen van de Joodse gemeenschap gehouden, hoewel algemeen bekend was dat zij daar geen mandaat voor hebben en binnen de gemeenschap allesbehalve onomstreden zijn. Zij vertegenwoordigen louter zichzelf en de eigen politieke agenda's, en hun deelname aan het debat ontslaat Den Haag niet van de – op z'n minst morele – plicht de Joodse gemeenschap in brede zin te raadplegen.

Anno 2023 is het naar onze mening de hoogste tijd het beleid te democratiseren en Joodse Nederlanders de gelegenheid te geven hun ervaringen met antisemitisme en hun opvattingen over de bestrijding daarvan kenbaar te maken. Dat is niet alleen een concreet signaal dat de Joodse gemeenschap daadwerkelijk meetelt, maar ook een onmisbare bouwsteen voor een effectieve aanpak van het antisemitisme.

3. De definiëring van antisemitisme

Ellian en Segers schrijven (p.2) dat zij in hun nota de 'werkdefinitie van het European Forum on Antisemitism' hanteren. Dit forum is een onduidelijke, naar verluidt in Berlijn gevestigde organisatie zonder website (in de nota ontbreekt dan ook een link), waarover in het publieke domein nauwelijks informatie beschikbaar is. Onduidelijk is waarom een kennelijk door dit forum opgestelde definitie de voorkeur van de auteurs geniet, temeer daar de Tweede Kamer – en in haar kielzog het kabinet en de meeste politieke partijen – in 2018 besloot 'steun te verlenen'[6] aan de zogeheten IHRA-werkdefinitie van antisemitisme.[7]

Wie de Forum-definitie (p.3) leest ziet bovendien dat die sterk op de IHRA-definitie lijkt. Het verschil lijkt vooral cosmetisch: een aantal woorden is vervangen door formuleringen van gelijke strekking. Betekenisvol is wellicht dat woorden als 'joods' en 'joden' niet met een hoofdletter worden geschreven, waarmee de indruk wordt gewekt dat de definitie betrekking heeft op joden als religieuze groep. Een laatste mogelijk verschil vormen de aan de IHRA-definitie gekoppelde elf 'voorbeelden van antisemitisme'; of het Forum die heeft overgenomen is onduidelijk.

De IHRA-definitie blijft intussen een fundamenteel[8] en steeds ingrijpender probleem bij de bestrijding van antisemitisme, een punt waaraan in de nota ten onrechte voorbij wordt gegaan. De principiële bezwaren zijn bekend: de eigenlijke definitie is vaag en nietszeggend, terwijl zeven van de elf 'voorbeelden' betrekking hebben op Israël en de mogelijkheid bieden kritiek op Israëls Palestinapolitiek tot antisemitisme te bestempelen. De definitie verdient die benaming niet, maar is het exacte tegendeel: als legitieme politieke opvattingen onder het begrip antisemitisme (kunnen) worden geschaard verliest dat juist zijn betekenis. Registraties van antisemitische incidenten op basis van de definitie zijn om die reden notoir onbetrouwbaar.

Valse beschuldigingen van antisemitisme zijn geen nieuw verschijnsel. Pro-Israël-activisten maken er altijd al gretig gebruik van om Israël-critici verdacht te maken en zodoende het zwijgen op te leggen. Deze zogenoemde politisering van de strijd tegen antisemitisme is al veel langer een groot probleem, dat in de nota aandacht en analyse behoeft. Maar met de aanvaarding van de IHRA-definitie wordt binnen samenlevingen een institutionele basis geschapen die de stootkracht van de beschuldigingen aanzienlijk vergroot.

De definitie is een machtig wapen dat wereldwijd door pro-Israël-activisten wordt ingezet om onwelgevallige stemmen en activiteiten als 'antisemitisch' de kop in te drukken. Overal worden bestuursorganen, politieke partijen, media, universiteiten, culturele instellingen en zelfs sportbonden onder druk gezet om de definitie te aanvaarden en 'antisemitische' personen en organisaties ieder podium te ontnemen.[9] Op grote schaal worden zulke personen en organisaties publiekelijk verdachtgemaakt, worden carrières beschadigd, verliezen mensen werk en raken organisaties hun bankrekening kwijt.[10] En overal zijn onder de slachtoffers Joden ruim vertegenwoordigd.

[6] https://rightsforum.org/tweede-kamer-neemt-motie-steun-aan-omstreden-antisemitisme-definitie-aan/
[7] https://www.holocaustremembrance.com/nl/resources/working-definitions-charters/de-werkdefinitie-van-antisemitisme-van-de-ihra
[8] Zie onder meer:
https://www.rosalux.de/fileadmin/rls_uploads/pdfs/rls_papers/Papers_3-2019_Antisemitism.pdf
https://freespeechonisrael.org.uk/wp-content/uploads/2021/04/The-Politics-of-a-Definition.pdf
[9] https://rightsforum.org/antisemitisme-als-politiek-wapen/
[10] Zie bijvoorbeeld:
https://www.haaretz.com/israel-news/2020-12-10/ty-article-magazine/.highlight/in-germany-a-witch-hunt-rages-against-israel-critics-many-have-had-enough/0000017f-db0d-df0f-a17f-df4fa21b0000
https://rightsforum.org/duitse-bank-heft-rekening-joodse-organisatie-op-wegens-solidariteit-met-bds-beweging/
https://rightsforum.org/cidi-monitor-propageert-omstreden-ihra-definitie-van-antisemitisme/

Een indruk van de internationale ontwikkelingen biedt de publicatiedatabase van de Amerikaanse *Foundation for Middle East Peace*.[11] Voor de situatie in Nederland kan het rapport *De Mond Gesnoerd – De ondermijning van pro-Palestijnse activisme in Nederland* van het *European Legal Support Center* (ELSC) uit oktober 2021 worden geraadpleegd.[12] Het destructieve effect is overal hetzelfde: terwijl de ruimte voor maatschappelijk debat wordt ingeperkt – het fenomeen dat bekendstaat als *'shrinking space'* – erodeert het begrip antisemitisme onder ieders ogen.

Het veelgebruikte argument dat de voorbeelden slechts 'aandachtspunten' zijn, en dat in de praktijk van geval tot geval zorgvuldig zal worden beoordeeld of er werkelijk sprake is van antisemitisme, biedt geen soelaas. Ook toen de Tweede Kamer de definitie in 2018 aanvaardde was al duidelijk hoe de voorbeelden rücksichtslos als politiek wapen werden ingezet, met in buurlanden als Duitsland draconische gevolgen voor de vrijheid van meningsuiting, vergadering en betoging. Ook het feit dat Israël-kritische Joden en Joodse organisaties op dit slagveld niet gespaard bleven was destijds al een teken aan de wand.

De organisaties die het wereldwijd propageren van de definitie als hun missie beschouwen maken er bovendien geen geheim van dat het tot zwijgen brengen van onwelgevallige politieke stemmen hun doel is. Sprekend voorbeeld is een open brief aan Twitter-baas Elon Musk van de *Adopt IHRA Coalition*, een internationaal lobbynetwerk van 180 Joodse en christelijke pro-Israël-organisaties, waaronder het Nederlandse CIDI. In november 2022 publiceerde ze een dwingende oproep aan Musk om de IHRA-definitie over te nemen, vergezeld van een lijst met vijftig 'antisemitische tweets volgens de IHRA-definitie' – voorbeelden van tweets die hij voortaan van zijn platform diende te weren.[13]

Zeventig procent van die voorbeelden heeft niets met antisemitisme te maken, maar vooral met kritiek op Israëls Palestinapolitiek, afkomstig van Palestijnen, Joden en anderen. Het gaat onder meer om oproepen tot handhaving van het internationaal recht en beëindiging van de bezetting, en om kritiek op Israëls apartheidsregime, het zionisme en het anti-BDS-beleid van de Britse regering. Het meest pregnant is een tweet van de Joods-Amerikaanse journalist Max Blumenthal, die van antisemitisme wordt beschuldigd omdat hij de IHRA-definitie typeert als 'een wapen om de vrijheid van meningsuiting te onderdrukken'.

Binnen de internationale Joodse gemeenschap is het verzet tegen de IHRA-definitie van meet af aan groot.[14] In plaats van die gemeenschap een collectief gevoel van veiligheid te bieden heeft de definitie er tot bittere verdeeldheid en strijd geleid, met beschuldigingen van antisemitisme tegen Joden als journalist Max Blumenthal als dieptepunt. Joodse organisaties als *Jüdische Stimme* in Duitsland, *Jewish Voice for Peace* in de Verenigde Staten en Een Ander Joods Geluid in Nederland worden met de regelmaat van de klok van antisemitisme beschuldigd.

---

[11] https://fmep.org/wp/wp-content/uploads/Challenging-the-IHRA-Definition-of-Antisemitism.pdf
[12] https://res.cloudinary.com/elsc/images/v1634717906/ELSC-De-ondermijning-van-pro-Palestijns-activisme-in-Nederland/ELSC-De-ondermijning-van-pro-Palestijns-activisme-in-Nederland.pdf?_i=AA
[13] https://www.adoptihra.org/twitterletter
[14] Zie onder meer:
https://www.jewishvoiceforpeace.org/2018/07/first-ever-40-jewish-groups-worldwide-oppose-equating-antisemitism-with-criticism-of-israel/
https://www.scribd.com/document/393805415/Statement-by-Israeli-Scholars-on-Anti-Semitism-Conference-Austria
https://www.juedische-stimme.de/open-letter-supporting-human-rights-is-not-antisemitic
https://www.versobooks.com/en-gb/blogs/news/4513-a-call-from-jewish-academics-to-french-mps
https://media.euobserver.com/9e86df02ddf67c6046d190b65e4380df.pdf

De meedogenloosheid waarmee de definitie tegen Joden wordt ingezet is scherp zichtbaar in Duitsland[15] en ook in Israël. Daar kondigde Likud-parlementariër Ariël Kallner onlangs een parlementaire campagne aan om zeventig 'linkse en extreemlinkse' Israëlische ngo's aan te pakken die 'volgens de internationale IHRA-definitie antisemitisch zijn'.[16] Als voorbeeld noemde hij *Breaking the Silence*, de bekende organisatie van ex-militairen die zich tegen de bezetting uitspreekt en pleit voor handhaving van het internationaal recht. Het laat zich raden dat tot de zeventig het hele veld van mensenrechtenorganisaties behoort, van *B'Tselem* tot *Yesh Din*.

Alarmerend is dat het politieke misbruik van de definitie in stilte is doorgedrongen in het beleid van de Europese Unie. In een recente enquête van de *EU Agency for Fundamental Rights* (FRA)[17] wordt Joden in dertien EU-landen gevraagd of zij, online of persoonlijk, 'de volgende vormen van antisemitisme zijn tegengekomen'; wat volgt is een aantal IHRA-voorbeelden, zoals: 'Het beleid van Israël vergelijken met nazibeleid', 'Israël het bestaansrecht als staat ontzeggen' en 'het hanteren van dubbele maatstaven wanneer de Israëlische regering wordt vergeleken met andere democratische staten'. De vraag aan de respondenten is niet of zij deze zaken als antisemitisch beschouwen, die kwalificatie zit al in de vragen ingebakken. Respondenten die de genoemde zaken wel zijn tegen-gekomen, maar niet als antisemitisch beschouwen, hebben geen antwoordcategorie en zijn genoodzaakt de enquête af te breken.

Vanuit onderzoekstechnisch oogpunt is een dergelijke voorgekookte en politiek geladen vraagstelling uit den boze. Gevoegd bij het niet-representatieve karakter van de enquête – die overigens ook op andere punten rammelt – hebben de uitkomsten op z'n best een zekere indicatieve waarde, al is voor de bovengenoemde vragen zelfs dat niet het geval. De FRA echter kondigt aan dat 'de uitkomsten van deze enquête belangrijk onderzoeks-bewijs zullen leveren voor beleidsmakers van de EU en de afzonderlijke landen'. Dat is, het kan niet genoeg worden benadrukt, volstrekt onverantwoord.

Opmerkelijk is dat de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) de enquête promootte.[18] Hij is in onze visie juist de eerst aangewezene om de ondeugdelijkheid ervan aan de kaak te stellen, beleidsmakers te adviseren de uitkomsten te negeren en te pleiten voor professioneel onderzoek.

In haar rapport van oktober 2022 voor de Algemene Vergadering van de VN[19] stelde de Speciale VN-Rapporteur voor Hedendaagse Vormen van Racisme, E. Tendayi Achiume, de schade die met de IHRA-definitie wordt aangericht in heldere en goed gedocumenteerde bewoordingen aan de kaak. Zij wijst onder meer op de destructieve impact op de mensenrechten, met name die van 'minderheden en kwetsbare groepen, waaronder Joden', en op de brede kritiek van zowel Joodse als niet-Joodse antisemitismedeskundi-gen, onder wie de Joodse Amerikaan Kenneth Stern[20], de hoofdopsteller van de definitie. Zij roept alle VN-lidstaten op 'het overnemen en propageren van de IHRA-definitie op te schorten'.

Wij zijn van mening dat de IHRA-definitie dient te worden afgezworen en de opmars ervan in het EU-beleid dient te worden teruggedraaid. Het is essentieel dat de Tweede Kamer zich er rekenschap van geeft dat de definitie een destructief politiek wapen is dat in de praktijk niet zozeer Joden bescherming biedt tegen antisemitisme, maar Israëls hardvochtige Palestinapolitiek tegen kritiek. Het gezond verstand zegt dat een definitie

---

[15] https://www.972mag.com/german-jews-antizionism-censorship/
[16] https://twitter.com/YehudaShaul/status/1635619231227101185?cxt=HHwWgoC2kczB8bItAAAA
[17] http://www.eujews.eu/
[18] https://twitter.com/NCAB_NL/status/1638887804070686722?cxt=HHwWhMDTxcnxv74tAAAA
[19] https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/a77512-combating-glorification-nazism-neo-nazism-and-other-practices
[20] https://rightsforum.org/opsteller-ihra-definitie-antisemitisme-waarschuwt-invoering-ervan/

die überhaupt de mogelijkheid tot zulk misbruik biedt niet eens in overweging mag worden genomen.

In reactie op de IHRA-definitie is door Joodse organisaties en antisemitismedeskundigen inmiddels een aantal alternatieven geformuleerd, onder meer de *Jerusalem Declaration on Antisemitism* (JDA)[21], de *Nexus*-definitie[22] en de werkdefinities van *Independent Jewish Voices Canada*[23] en *Jewish Voice for Labour*[24], terwijl ook *T'ruah*[25] (het voormalige *Rabbis for Human Rights North America*), *Jews For Racial & Economic Justice*[26] en andere organisaties waardevolle inzichten bieden. Wij bevelen met kracht aan deze inzichten als uitgangspunt te nemen voor een fundamenteel debat over een functionele omschrijving van het begrip antisemitisme – een omschrijving die de bestrijding ervan bevordert in plaats van ondermijnt. Dat in onze visie noodzakelijke debat is tot dusver uitgebleven en zou met prioriteit moeten worden gevoerd.

Essentieel is dat daarbij alle belanghebbenden aan het woord komen. Primair dienen Joodse Nederlanders de gelegenheid te krijgen zich over nut, noodzaak en vorm van een definitie uit te spreken. Bij het besluit van de Tweede Kamer de IHRA-definitie te aanvaarden zijn zij niet naar hun mening gevraagd en is kritiek uit Joodse hoek genegeerd. Dat is des te pijnlijker daar de definitie werd verkocht als 'opgesteld door en voor de Joodse gemeenschap, die zelf het beste weet wat antisemitisme is'. De politieke lobby voor de definitie werd gevoerd door de SGP, met steun van het CIDI en verwante organisaties die aan de visie van de Joodse gemeenschap geen boodschap hebben.

Wij zijn van mening dat over een omschrijving van antisemitisme primair een hoge mate van overeenstemming binnen de Joodse gemeenschap dient te bestaan, en dat per se moet worden voorkomen dat een definitie in omloop wordt gebracht die binnen die gemeenschap tot conflict leidt – laat staan de mogelijkheid biedt Joden op valse gronden van antisemitisme te beschuldigen. Politiek Den Haag draagt hier een belangrijke verantwoordelijkheid, die het tot dusver heeft genegeerd.

---

[21] https://jerusalemdeclaration.org/
[22] https://israelandantisemitism.com/the-nexus-document/
[23] https://www.noihra.ca/our-definition
[24] https://www.jewishvoiceforlabour.org.uk/statement/antisemitic-misconduct/
[25] https://truah.wpenginepowered.com/wp-content/uploads/2022/02/Truah_Antisemitism_download_FINAL.pdf
[26] https://www.jfrej.org/news/2017/11/understanding-antisemitism-an-offering-to-our-movement/

4. (Extreem)links antisemitisme

Met de bewering dat 'in moderne linkse bewegingen antisemitisme een groot probleem blijft' (p.5) wekken Ellian en Segers in de nota de indruk dat er een substantieel '(extreem)links antisemitisme' bestaat. Ter onderbouwing wijzen zij echter op slechts één voorbeeld, dat bovendien die kwalificatie niet verdient, te weten de situatie binnen de Britse Labour-partij onder het leiderschap van Jeremy Corbyn.

Wij onderstrepen nogmaals het belang van zorgvuldigheid voor de bestrijding van antisemitisme. Vérgaande beweringen over antisemitisme binnen politieke bewegingen vereisen solide onderbouwing, en feitenvrije uitspraken zouden strikt vermeden moeten worden, ook en vooral in het parlement.

De omvangrijke literatuur over het vermeende Labour-antisemitisme heeft overtuigend aangetoond dat in werkelijkheid sprake was van een formidabele lastercampagne tegen de pro-Palestijnse Corbyn en de zijnen. In feite was het antisemitisme binnen Labour lager dan aan de rechterkant van het politieke spectrum, zoals destijds al duidelijk was uit onderzoek van het Britse *Institute for Jewish Policy Research*[27] en andere instellingen.[28] Rechtse partijen als de Conservatieven en UKIP bleven echter buiten schot, terwijl tegen Corbyn een ongenadige hetze werd ontketend door een netwerk van pro-Israël-organisaties, politici en media.

De Labour-kwestie verdient in de nota zonder meer vermelding, niet als illustratie van '(extreem)links antisemitisme', maar als voorbeeld bij uitstek van de politisering van de strijd tegen antisemitisme en de rol van de IHRA-definitie daarin. Klassiek is hoe de partij eerst de definitie kreeg opgedrongen, en die vervolgens de basis werd om Labour van *'Corbynistas'* te zuiveren. Onder Corbyns opvolger Keir Starmer blijft de partij zich met de IHRA-definitie in de hand van zogenaamd 'antisemitische' partijleden ontdoen. Veelzeggend is dat Joodse leden verhoudingsgewijs vijf maal zo vaak als 'Jodenhater' worden geschorst of geroyeerd als niet-Joodse leden.[29]

[27] https://jpr.org.uk/documents/JPR.2017.Antisemitism_in_contemporary_Great_Britain.pdf
[28] https://www.jewishvoiceforlabour.org.uk/article/smoke-without-fire-the-myth-of-a-labour-antisemitism-crisis/
[29] https://www.jewishvoiceforlabour.org.uk/statement/jvl-third-submission-to-the-ehrc/

5. Valse beschuldiging tegen The Rights Forum

Met hun valse beschuldiging van antisemitisme aan het adres van The Rights Forum (p.6 en p.10) zijn het Ellian en Segers zelf die de indruk wekken zich door politieke motieven te laten leiden. Met hun intimiderende verdachtmaking berokkenen zij niet alleen The Rights Forum ernstige schade, maar ondergraven zij ook de eigen geloofwaardigheid als oprechte bestrijders van antisemitisme.

De auteurs baseren hun beschuldiging op een valse voorstelling van een Wob-verzoek dat wij in januari 2022 indienden bij de Nederlandse universiteiten.[30] Daarin vroegen we informatie op over hun institutionele banden met een aantal Israëlische academische instellingen, (defensie)bedrijven en overheden, en met een aantal Joodse, christelijke en seculiere organisaties en instellingen in Nederland en daarbuiten, geselecteerd vanwege hun pro-Israël-opvattingen en betrokkenheid bij pogingen de vrijheid van meningsuiting van pro-Palestijnse academici en studenten in te perken. Met 'institutionele banden' doelden we op banden op het niveau van faculteiten, commissies en andere universitaire organen. We hebben het verzoek in 2022 in meerdere artikelen toegelicht.[31]

Het verzoek was in werkelijkheid opgesteld door een groep academici en studenten, die ons verzochten het in te dienen. Zij vreesden schadelijke gevolgen voor hun carrières als zij dat op persoonlijke titel zouden doen. Die vrees bleek terecht. Binnen de kortste keren werd het verzoek vanuit universitaire kring gelekt, waarna een contingent organisaties, publicisten en politici uit het pro-Israël-kamp een ongekende lastercampagne tegen ons ontketende. Daarin stond de leugen centraal dat wij de universiteiten – of zelfs alle tienduizenden universitair medewerkers – zouden hebben gevraagd 'al hun contacten met Joden' door te geven.

Wekenlang deed de opgezweepte achterban onze telefoons en mailboxen overstromen met bedreigingen en beschuldigingen: we zouden nazisympathieën koesteren, Joodse studenten 'gele sterren' willen laten dragen en Nederland *'Judenrein'* willen maken. In februari 2022 publiceerden we een bloemlezing van de laster.[32] Bedenk dat in alle geledingen van The Rights Forum Joden actief zijn, vier van hen directe nakomelingen van Holocaustoverlevenden.

Ellian en Segers leverden een actieve bijdrage aan de campagne. Zo beweerde Ellian letterlijk dat wij de universiteiten hadden gevraagd 'alle contacten met Joden te openbaren'.[33] Samen met Segers wilde hij van minister van Justitie en Veiligheid Yesilgöz weten of zij het Wob-verzoek met zijn 'intimiderende karakter en antisemitische connotatie' toelaatbaar achtte.[34] Ook vroegen ze haar The Rights Forum mee te delen dat het zich 'van irrelevante en tegelijk intimiderende vragen over contacten met Joden moet onthouden', en de universiteiten dat zij zich niet aan hun wettelijke plicht tot medewerking aan het Wob-verzoek hoefden te houden. De Wob is namelijk strijdig met 'de ethiek en moraal', schreef Segers.[35]

Ellian en Segers illustreren hoe met valse aantijgingen van antisemitisme inbreuk wordt gemaakt op elementaire vrijheden. Het indienen van Wob/Woo-verzoeken is een recht dat alle Nederlanders hebben en dat van fundamenteel belang is voor het functioneren van de democratische rechtsstaat. Voldoet een verzoek aan de wettelijke regels, en daaraan bestaat in dit geval geen twijfel, dan zijn de betreffende partijen gehouden eraan mee te werken. Ellian en Segers treden dit uitgangspunt met voeten. Zij

---

[30] https://rightsforum.org/wp-content/uploads/2022/02/Wob-verzoek-Nederlandse-Universiteiten.pdf
[31] https://rightsforum.org/hoe-ons-wob-verzoek-aan-14-universiteiten-een-slijtageslag-werd/
[32] https://rightsforum.org/the-rights-forum-wil-nederland-judenrein-maken/
[33] https://twitter.com/UlysseEllian/status/1491779141724786690
[34] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2022Z02597&did=2022D05475
[35] https://twitter.com/gertjansegers/status/1494101204611256323

ondermijnen democratische rechten en procedures en zetten met de suggestie dat wetten mogen worden overtreden die strijdig zijn met 'de ethiek en moraal' de deur open naar wantoestanden.

Niet alleen The Rights Forum, ook de universiteiten waren doelwit van de lastercampagne. Allerwegen werd hen te verstaan gegeven dat zij onder geen beding mochten meewerken aan het 'antisemitische Wob-verzoek'. Opperrabijn Binyomin Jacobs vertolkte de stemming met de uitspraak: 'Dit herinnert ons eraan dat tijdens de bezetting de meeste burgemeesters in Nederland met de nazi's meewerkten en de namen van Joodse inwoners van hun steden doorgaven.'

Die intimidatie had succes. De universiteiten bezweken onder de druk en weigeren informatie over hun institutionele contacten met de pro-Israël-organisaties vrij te geven, al zijn ze daar wettelijk toe verplicht. Met hun knieval demonstreren ook zij hoe met gefabriceerde verdachtmakingen inbreuk wordt gemaakt op elementaire rechten, in casu het recht op informatie. Tegenover de buitenwereld wekken zij de indruk dat die informatie het daglicht niet kan verdragen. Want waarom zou je medewerking aan een Wob-verzoek weigeren als je niets te verbergen hebt?

Wij riepen al diegenen die ons van antisemitisme beschuldigden op aangifte tegen ons te doen. Antisemitisme is immers een strafbaar feit, en een effectieve bestrijding begint logischerwijs met het juridisch ter verantwoording roepen van vermeende daders. Niet voor niets wordt een lage aangiftebereidheid al jaren aangemerkt als een belangrijk knelpunt in de strijd tegen antisemitisme. In hun nota wijzen ook Ellian en Segers daarop, net als Segers en Yesilgöz in hun eerdere nota. Desondanks deed niemand aangifte, ook Ellian en Segers niet.

In een aantal gevallen ondernamen wij stappen tegen beschuldigingen, zonder uitzondering met succes. De Raad voor de Journalistiek oordeelde dat het *Algemeen Dagblad* onzorgvuldig was geweest door ruimte te bieden aan 'zeer ernstige insinuaties' zonder hoor en wederhoor toe te passen, en de hoofdredactie van het AD bood haar excuses aan. Dat deed ook de Korpsstaf van de Nationale Politie vanwege het gebruik van de formulering 'antisemitisch aandoend Wob-verzoek' in een bericht van het Joods Politie Netwerk. Met leden van dit netwerk voerden we een constructief gesprek, net als met een delegatie van het Overlegorgaan Joden, Christenen en Moslims.

Ook met Gert-Jan Segers vond op ons aandringen een gesprek plaats. Dat weerhield Ellian en hem er echter niet van hun valse beschuldiging in de initiatiefnota te herhalen. Zij schrijven dat wij de universiteiten hebben gevraagd 'hun contacten met Joodse en Israëlische instanties te overhandigen' (p.6) en 'alle contacten met Joodse instanties te melden' (p.10). Het Wob-verzoek zou 'door een aantal Joodse medewerkers van onderwijsinstellingen als zeer intimiderend en antisemitisch' zijn ervaren. De auteurs gaan ditmaal nog een stap verder met een verwijzing naar het naziregime: 'Het verzoek riep immers herinneringen op aan een zeer duistere periode, waarin ook gevraagd werd naar de Joodse contacten van personen of organisaties.'

Wij beschouwen de beschuldiging van Ellian en Segers als intimiderend, lasterlijk en schadelijk voor zowel de democratische rechtsstaat als de bestrijding van antisemitisme. De link die zij leggen tussen het Wob-verzoek en de 'zeer duistere periode' komt neer op trivialisering van de Jodenvervolging, en ook daarop zit niemand te wachten. En uiteindelijk zijn niet wij het, maar zijzelf die zich specifiek op Joden richten: zij willen dat Joden en Joodse organisaties worden uitgezonderd van dit en mogelijk andere Wob-verzoeken, louter op grond van het feit dat ze Joods zijn.

Een kanttekening tenslotte bij de aanduiding '(extreem)links' die Ellian en Segers voor The Rights Forum gebruiken. Zoals bekend mag worden verondersteld streeft The Rights

Forum naar een oplossing van de kwestie-Palestina langs de lijnen van de internationale rechtsorde, die voor alle betrokken partijen even zwaar weegt. Het is onze overtuiging dat een rechtvaardige en duurzame vrede onmogelijk is als niet aan de elementaire rechten van zowel Israëli's als Palestijnen is voldaan. Vanuit diezelfde visie – Palestijnen hebben hetzelfde recht om in vrijheid te leven als Israëli's – dringen wij aan op spoedige beëindiging van de al 56 jaar durende illegale Israëlische bezetting van de Westelijke Jordaanoever, Oost-Jeruzalem en (in de vorm van een blokkade) de Gazastrook. Wij liggen er niet wakker van dat de auteurs ons pleidooi voor naleving van het recht '(extreem)links' noemen, maar de vraag die ons bezighoudt is: wat zegt dat over '(extreem)rechts'?

6. Zionisme, antizionisme en antisemitisme

Ook op andere plaatsen in de nota doen de auteurs ongefundeerde uitspraken die de aanpak van antisemitisme in politiek vaarwater brengen. Een belangrijk, want veel gehoord voorbeeld is de bewering (p.3): 'Om zonder voor vervolging te vrezen hun gang te kunnen gaan, gebruiken veel antisemieten antizionisme als vermomming voor hun Jodenhaat.'

Onduidelijk is waarop die bewering is gebaseerd; de auteurs geven geen bron. Dat is niet verwonderlijk, want betrouwbare gegevens over dit in feite onmogelijk te onderzoeken onderwerp zijn er niet. Niemand weet hoeveel antisemieten het antizionisme 'als vermomming gebruiken' en niets wijst erop dat het er 'veel' zijn. Wat de bewering schadelijk maakt is de suggestie dat er een verband bestaat tussen antizionisme en antisemitisme, terwijl daar in werkelijkheid geen zinnig woord over te zeggen valt.

Opnieuw benadrukken wij het belang van zorgvuldigheid. Feitenvrije beweringen zouden vermeden moeten worden, om te beginnen in het parlement. Even belangrijk is dat begrippen nauwkeurig worden omschreven. Dat geldt in dit geval voor het begrip antizionisme, dat net als zijn tegenpool zionisme fundamenteel verschillende betekenissen heeft. Wat Ellian en Segers eronder verstaan laten zij in het midden.

Ook in hun beknopte historische schets van het antizionisme schieten de auteurs tekort. Anders dan zij schrijven dateert dat niet van na de Tweede Wereldoorlog, maar van het eind van de 19e eeuw. Toen keerde de Joodse gemeenschap zich in overweldigende meerderheid tegen het pleidooi van Theodor Herzl voor een 'Joods thuis in Palestina' in zijn boek *Der Judenstaat* (1896).[36] Het antizionisme is van oorsprong een Joods fenomeen en is dat ten dele nog altijd.

Relevant is met name de kritiek dat Herzl in feite dezelfde visie verkondigde als de Europese antisemieten: Joden horen niet thuis in hun 'gastsamenlevingen', ze zijn daar een *Fremdkörper* en dragen de kiemen van het antisemitisme als het ware in zich, altijd en overal. De critici beschouwden zijn 'politieke zionisme' of 'staatszionisme' als een anti-Joodse ideologie, als een bedreiging voor de zwaar bevochten Joodse emancipatie en integratie in de samenlevingen waarin zij leefden en als een handreiking aan of zelfs actieve collaboratie met het antisemitisme. Herzl bestreed dat niet; hij zei te rekenen op de medewerking van 'oprechte antisemieten' en meende dat 'de antisemieten de meest betrouwbare vrienden van de Joden zullen worden, en antisemitische landen de bondgenoten van de Joodse staat'.[37]

Diezelfde zware Joodse kritiek kreeg in 1917 de Balfour-declaratie, waarin de Britse regering verklaarde zich te zullen inzetten voor de realisering van een 'nationaal thuis voor het Joodse volk in Palestina'. De Joodse minister Edwin Montagu beschuldigde de regering van antisemitisme.[38] Het lijdt geen twijfel dat, naast Britse strategische belangen, antisemitisme een drijfveer was van minister van Buitenlandse Zaken Arthur Balfour en een aantal van zijn collega's. Twaalf jaar eerder, in 1905, loodste Balfour als premier de *Aliens Act* door het parlement, een wet die primair bedoeld was om de immigratie van Oost-Europese Joodse vluchtelingen aan banden te leggen.

---

[36] De Joodse oppositie tegen Herzls 'politieke' of 'staatszionisme' zou lang overweldigend blijven. In haar boek *Israel: A History* schrijft de Israëlische historica en zionismekenner Anita Shapira dat de voorstanders in het eerste decennium van de 20e eeuw 'een verwaarloosbaar percentage van de wereldwijde Joodse gemeenschap vormden'. In 1913, het laatste jaar waarover gegevens voorhanden zijn, was welgeteld 1 procent van die gemeenschap voorstander van Herzls zionisme, aldus de in 2017 overleden Amerikaanse historicus David Fromkin in zijn monumentale werk *A Peace to End All Peace*.
[37] *The Complete Diaries of Theodor Herzl*, p.84
[38] https://balfourproject.org/edwin-montagu-and-zionism-1917

De relatie tussen zionisme en antisemitisme is altijd ongemakkelijk gebleven en manifesteert zich vandaag de dag onder meer in de uitgesproken pro-Israël-houding van extreemrechtse groeperingen en partijen, van Duitse neonazi's tot Forum voor Democratie. Het is een fenomeen dat aan de aandacht van Ellian en Segers ontsnapt, laat staan dat zij zouden stellen dat 'veel antisemieten het zionisme als vermomming gebruiken voor hun Jodenhaat'.

Belangrijk om te beseffen is dat dit antizionisme niet per se gekant was tegen een Joods recht op zelfbeschikking, maar tegen de vorm die dat in het politieke zionisme kreeg. Daarbij wezen critici er ook op dat voor de vestiging van grote aantallen Joodse immigranten in Palestina de instemming en medewerking van de lokale bevolking vereist was. Zij waarschuwden dat het zionisme dreigde uit te monden in een eenzijdig uitgeroepen Joodse staat, en voor de Palestijnse bevolking zou neerkomen op onderwerping, structurele ongelijkheid en ontzegging van het recht op zelfbeschikking, zo niet op verdrijving – een praktijk die haaks stond op wat zij als bij uitstek Joodse waarden beschouwden.

De in het huidige Israël dominante vorm van zionisme roept dezelfde kritiek op. Kern van dit zogenoemde 'moderne zionisme' is een op religieuze leest geschoeide 'Joodse' claim op het hele Bijbelse 'Land Israël', ook en vooral op de in 1967 bezette Palestijnse Westelijke Jordaanoever, het in Bijbelse termen aangeduide 'Judea en Samaria'. Deze *From the River to the Sea*-ideologie wordt aangehangen door vrijwel het hele politieke spectrum en is de motor achter de voortgaande Israëlische kolonisering van Oost-Jeruzalem en de Westelijke Jordaanoever. Die geldt onder internationaal recht als illegaal en een oorlogsmisdaad, en heeft de doodsteek betekend voor het vredesvisioen genaamd tweestatenoplossing.

Het moderne zionisme is een agressieve en racistische ideologie, die noch Palestijnse rechten, noch de internationale rechtsorde erkent. Dat het onder zowel Joden als niet-Joden op zware 'antizionistische' weerstand stuit mag niemand verbazen, temeer daar het een onmiskenbaar antisemitische component bevat: niet de Israëlische regering wordt aangewezen als de drijvende kracht achter de kolonisering, maar het 'Joodse volk', de *'collective Jew'*. Het is een klassiek antisemitische opvatting, die ook in christelijke kring veel aanhang geniet; het aantal Joodse zionisten is in feite gering in vergelijking met het aantal christelijke. Ook in Nederland belijden christelijke organisaties en politici deze ideologie en wordt zelfs openlijk verkondigd dat Joden in Israël 'thuishoren'.

Er is alle reden een beschouwing over (anti)zionisme en antisemitisme in de initiatiefnota op te nemen en met een zorgvuldig en feitelijk beeld orde te scheppen in de toenemende spraakverwarring die rond dit thema heerst. Feitenvrije beweringen over antizionisme en antisemitisme zijn, zowel in Nederland als daarbuiten, aan de orde van de dag en staan een goed begrip in de weg. Ze zijn veelal bedoeld om legitieme kritiek op het zionisme als antisemitisch de kop in te drukken – de IHRA-definitie zorgt voor de koppeling tussen beide – en vormen als zodanig een grove aantasting van de vrijheid van meningsuiting en een manifestatie van het fenomeen *shrinking space*.

Voor de bestrijding van antisemitisme vormt deze vervuiling een ernstige bedreiging: als legitieme kritiek op het zionisme onder het begrip antisemitisme wordt geveegd verliest dat begrip zijn betekenis, en als de strijd wordt aangebonden met om te beginnen 14 miljoen Palestijnen – om logische redenen de meest homogene categorie antizionisten – is het eind zoek.

7. De kwestie-Palestina

Op meerdere plaatsen in de nota wordt gewezen op een relatie tussen antisemitisme en de kwestie-Palestina: beroering in Israël/Palestina leidt steevast tot een toename van antisemitische uitingen, waarin 'de Joden' de schuld krijgen van Israëlische (mis)daden. Dat is onmiskenbaar het geval, en het lijdt geen twijfel dat het zo zal blijven tot de kwestie op rechtvaardige wijze is opgelost. Bij deze vaststelling zijn twee punten van belang die in de nota onbesproken blijven.

Ten eerste is het primair Israël zelf dat zijn bekritiseerde Palestinapolitiek als 'Joods' typeert. In het officiële Israëlische narratief is het niet Israël dat Oost-Jeruzalem en de Westelijke Jordaanoever illegaal koloniseert, maar 'het Joodse volk'. Deze stelling vormt het ideologische fundament onder Israëls nederzettingenproject en dient ter legitimering ervan: het Joodse volk zou op een mengeling van historische, religieuze en mythologische gronden recht hebben op bezet Palestijns gebied. Volgens het programma van uitgangspunten van het huidige kabinet-Netanyahu heeft 'het Joodse volk het exclusieve en onvervreemdbare recht op alle delen van het Land Israël', inclusief 'Judea en Samaria' – de Bijbelse benaming voor de Westelijke Jordaanoever.[39]

Deze klassiek antisemitische theorie, waarin het Joodse volk de verantwoordelijkheid in de schoenen geschoven krijgt voor wat in het Statuut van Rome (het oprichtingsverdrag van het Internationaal Strafhof) een oorlogsmisdaad heet, vindt buiten Israël brede weerklank onder pro-Israël-groeperingen en -organisaties, het meest uitgesproken in christelijke kring. Ook in Nederland dragen christelijke organisaties en politici de boodschap uit dat het Joodse volk de drijvende kracht is achter landdiefstal en ander Israëlisch onrecht in bezet gebied. De illegale nederzettingen worden bezongen als het werk van het 'terugkerende Joodse volk', dat het volste recht – zo niet de plicht – zou hebben zich in 'Judea en Samaria' en 'het door God beloofde land' te vestigen.

Het in dit verband verkondigde Joodse exceptionalisme heeft eveneens een onmiskenbaar antisemitische connotatie. Joden worden niet beschouwd als gewone mensen, maar als een met mysterie omgeven, door God uitverkoren volk met exclusieve rechten, anders dan en verheven boven de rest van de mensheid. Ook wordt Joden schimmige collectieve kenmerken toegedicht, bijvoorbeeld door hen aan te duiden als 'een volk met een geheim', zoals Gert-Jan Segers deed in een recente publicatie in *Israël Aktueel*.[40]

De relatie tussen de kwestie-Palestina en antisemitisme is veelzijdiger, fundamenteler en gecompliceerder dan uit de nota blijkt. Een complete beschrijving is een voorwaarde om het met de kwestie samenhangende antisemitisme te kunnen bestrijden, onder erkenning van het feit dat de mogelijkheden daarvoor beperkt zijn zolang Israël hierin een hoofdrol speelt. Het bindende element tussen de 'pro-Israëlische' en 'anti-Israëlische' variant is dat de Joden collectief verantwoordelijk worden gehouden voor (mis)daden van de staat Israël. Het ligt daarom voor de hand in de bestrijding veel sterker dan voorheen het accent te leggen op het cruciale verschil tussen beide.

Daarbij dient ons inziens te worden onderstreept dat er geen Joods volk bestaat dat een 'Joods recht' op de bezette gebieden claimt en zich daar zou willen vestigen. Veel Joden zijn juist principieel gekant tegen de Israëlische bezetting en kolonisering. Zij huldigen de internationale rechtsorde en de universele mensenrechten, belangrijke pijlers onder wat we beschaving noemen, en verwachten dat ook van hun politici.

Ten tweede zou de vaststelling in de nota dat beroering in Israël/Palestina steeds weer tot een toename van antisemitische uitingen leidt reden moeten zijn voor reflectie op de

---

[39] https://www.timesofisrael.com/judicial-reform-boosting-jewish-identity-the-new-coalitions-policy-guidelines/
[40] https://tinyurl.com/325bdvd3

bijdrage van Nederland aan een oplossing van de kwestie. Die bijdrage is negatief, en dat heeft consequenties voor zowel de kwestie als het daarmee verbonden antisemitisme.

Van een vredesinitiatief, waarmee Den Haag zijn unieke status van 'Internationale Stad van Vrede en Recht' eer zou aandoen, is nooit sprake geweest. Nederland volstaat met het bewijzen van lippendienst aan een vredesproces dat die naam niet verdient en aan een tweestatenoplossing waarvan geen politicus kan uitleggen hoe die nog gerealiseerd zou kunnen worden.

Het Nederlandse Israël/Palestina-beleid is niet gericht op beëindiging van het onrecht dat de kwestie kenmerkt, maar draagt juist bij aan uitzichtloze prolongatie en verdieping ervan. De Israëlische bezetting en de daarmee gepaard gaande misdaden, waaronder oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en een heel scala schendingen van de mensenrechten, worden ook na 56 jaar nog op hun beloop gelaten. Van sancties, zo royaal getroffen tegen Rusland en ook tegen Palestijnse organisaties als Hamas en PFLP, wordt Israël uitgezonderd.

De rechten van de Palestijnen en de internationaalrechtelijke verplichting hen tegen de Israëlische overheersing in bescherming te nemen hebben in Den Haag slechts papieren waarde. Ze worden structureel ondergeschikt gemaakt aan Israëls belangen en het recht van de sterkste. Zelfs de illegale kolonisering van Oost-Jeruzalem en de Westelijke Jordaanoever, waarmee Israël het perspectief op een aaneengesloten en levensvatbare Palestijnse staat (en derhalve op de tweestatenoplossing) onder het asfalt van zijn nederzettingen begroef, werd op zijn beloop gelaten.

In het kader van het antisemitismebeleid dient Den Haag zich te realiseren dat het met dit uitgesproken partijdige, zo niet medeplichtige beleid voeding geeft aan zowel oprechte verontwaardiging als aan een giftig klimaat waarin antisemitisme gedijt. Zo bezien hebben maatregelen om dat klimaat te bestrijden in zekere mate het karakter van dweilen met de kraan open.

8. Koesteren van het Joodse leven

In de nota (p.9) stellen Ellian en Segers voor om in het kader van hun 'aanpak antisemitisme' structureel een kwart miljoen euro per jaar vrij te maken ten behoeve van 'het koesteren van het Joodse leven'. Het voorstel is onduidelijk en roept principiële vragen op.

Opvallend is dat het concept 'koesteren van het Joodse leven' geen uitwerking krijgt. De auteurs beperken zich tot de vage omschrijving 'koesteren van al het moois wat de Joodse gemeenschap en het Joodse leven heeft voortgebracht en nog steeds voortbrengt'. Kennelijk bestaat daarvoor naar hun mening te weinig aandacht, maar waarop die bevinding is gebaseerd is onduidelijk. Evenmin wordt duidelijk waarop zij doelen met het subjectieve begrip 'mooi' en wat het 'koesteren' daarvan in de praktijk zou inhouden.

Het ligt voor de hand de Joodse Nederlanders zelf te laten bepalen welke elementen van hun leven – mooi of wellicht ook minder mooi – eventueel extra aandacht behoeven, en op welke manier. Dat vereist een inventarisatie van meningen en wellicht voorstellen. Hoe de auteurs dit proces voor zich zien blijft in het midden.

Onduidelijk is verder wat de relatie tussen de koestering en antisemitismebestrijding is. In wezen gaat het om verschillende zaken, en het is de vraag of het verstandig is ze in elkaar te schuiven, en met name of dat niet juist zou afleiden van waar het bij de bestrijding van antisemitisme om zou moeten gaan.

Dat geldt concreet voor het voorstel het 'koesteren' onder te brengen bij de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB), en diens takenpakket en budget daarmee fors te verruimen. Welke activiteiten de NCAB in dit kader geacht wordt te verrichten is onduidelijk. Dat geldt ook voor de relatie tussen het extra budget en bestaande fondsen op dit terrein – denk aan de Maror-gelden (budget 2023: 1,8 miljoen euro).

Het lijkt logisch een eventuele taakverbreding van de NCAB mede te baseren op een evaluatie van diens functioneren, dat wil zeggen op de vraag of de NCAB zijn kerntaak naar behoren vervult. Is de Kamer van mening dat de NCAB voldoende slaagt in de opdracht om ontwikkelingen op het gebied van antisemitisme en knelpunten in het beleid onder de aandacht te brengen? Hebben Ellian en Segers hun initiatiefnota voorgelegd aan de NCAB met het verzoek om commentaar en aanvulling van mogelijke tekortkomingen, en heeft de NCAB daarop gereageerd?

In zijn huidige vorm maakt het voorstel van Ellian en Segers een ondoordachte indruk. In het licht van de hierboven gesignaleerde tekortkomingen van de initiatiefnota en het antisemitismebeleid is bovendien de vraag gerechtvaardigd of het bedrag van een kwart miljoen euro dat zij voor het koesteren willen uittrekken geen urgentere besteding verdient.